

7. Белей Н. М. Дослідження впливу кількісних факторів на якість таблеток «Кальцитин форте» / Н. М. Белей, Т. А. Грошовий, А. П. Левицький // Фармацевтичний часопис. – 2011. – № 2. – С. 38–40.

8. Белей Н. М. Оптимізація складу і технології таблеток на основі

кальцію цитрату і лецитину із використанням математичного планування експерименту / Н. М. Белей, Т. А. Грошовий // Фармацевтичний журнал. – № 2. – 2008. – С. 98–104.

9. Державна Фармакопея України – Доп. 3. – Харків : Державне підприємство «Український науковий фар-

макопейний центр якості лікарських засобів», 2009. – 280 с.

10. Математичне планування експерименту при проведенні наукових досліджень у фармації / Т. А. Грошовий, В. П. Марценюк, Л. І. Кучеренко [та ін.] ; за ред. Т. А. Грошового. – Тернопіль : ТДМУ, Укрмедкнига, 2008. – 367 с.

УДК 615.244:614.23

В. П. Попович

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ ПИТАННЯ КОМПЛАЄНСУ ХВОРИХ ЩОДО ГЕПАТОПРОТЕКТОРНИХ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ

Національний медичний університет імені О. О. Богомольця, Київ,
Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького

Вступ

Звертаючись по допомогу до лікаря, хворі, зокрема, із патологіями гепатобіліарної системи, сподіваються на швидке поліпшення самопочуття. Проте можливості сучасної медицини щодо фармакотерапії (ФТ) хвороб печінки, особливо інфекційного та токсичного ґенезу, обмежені. У деяких випадках суб'єктивно тяжкі симптоми зберігаються тривалий час, і для полегшення стану необхідне тривале лікування — декілька місяців і навіть років. Важливого значення набуває комплаєнс пацієнта, тобто його готовність виконувати рекомендації лікаря або провізора, сумлінність і схильність до лікування [11].

Питанням, порушеним у нашій статті, останнім часом приділяється значна увага у медичній літературі. Одне з них — проблематика комплаєнсу при антибактеріальній терапії респіраторних інфекцій, лікуванні артеріальної гіпертензії та психічно хворих, при застосуванні гіполіпідемічних препаратів [2–4; 16]. Виявлено, що за тривалої терапії комплаєнс хворих значно нижчий, ніж при короткостроковому прийомі лікарських засо-

бів (ЛЗ) [5]. Встановлено, що позитивний комплаєнс важливий не тільки для лікарів-терапевтів, від його виконання залежать результати хірургічних і стоматологічних втручань [8; 9].

На наш погляд, згадані та й інші публікації досить послідовно і широко висвітлюють теоретичні та прикладні аспекти комплаєнсу пацієнтів. Проте у цих публікаціях майже нічого не сказано про чинники, які знижують готовність хворих до ФТ гепатопротекторами (ГП).

Мета роботи — наукове вивчення основних організаційно-економічних чинників недостатнього комплаєнсу пацієнтів щодо гепатопротекторів.

Матеріали та методи дослідження

Матеріалами дослідження були електронні бази Державного реєстру ЛЗ, Державної служби статистики України, Національного банку України, програмного комплексу «Аптека» [6; 7; 12; 15], Національного статистичного комітету Республіки Білорусь, Федеральної служби державної статистики Російської Федерації, національних банків і статистичних служб Словаччини, Польщі,

Румунії та Чехії, а також аптечних мереж і маркетингових компаній цих країн [10; 13; 14; 17–22; 24–29] станом на 01.03.2012 р. Використано методи: пошуку, аналізу та узагальнення даних інформаційних джерел, а також маркетингового та статистичного аналізів, моделювання.

Результати дослідження та їх обговорення

На нашу думку, комплаєнс пацієнта визначається рівнем синергичності сукупності заходів, спрямованих на сумлінне виконання пацієнтом рекомендацій лікаря та/або провізора з метою максимально швидкого і повного одужання (при гострому захворюванні) або стабілізації стану (при хронічній хворобі). Ці заходи варто структурувати у дві основні групи: пов'язані з пацієнтом і пов'язані з організацією медичної та фармацевтичної допомоги. Заходи, пов'язані з пацієнтом, повинні враховувати його психологічні й особистісні особливості, а також мікросоціальне оточення пацієнта. В опрацюванні заходів, пов'язаних з організацією медичної та фармацевтичної допомоги, важливи-

ми є особистісні та психологічні характеристики лікаря і провізора, клінічна картина хвороби, якість лікувально-діагностичного процесу, а також доступність медичної та фармацевтичної допомоги.

Прихильність хворого до ФТ залежить від форми випуску ЛЗ, його кількості на один прийом, кратності прийому, складності схеми терапії, її тривалості тощо.

Ураховуючи зазначене, на першому етапі роботи були вивчені інструкції для медич-

ного застосування топ-10 торгових назв ГП, визначених на підставі моніторингу ринкового сегмента ГП [1]. При цьому обрано лікарські форми (ЛФ), призначені для перорального застосування (табл. 1).

Як видно з даних табл. 1, у 4 ЛЗ рекомендована тривалість курсу ФТ до 1 міс., у 4 — від 2 до 3 міс., а в 2 — до 6 і 12 міс. Виявлено, що кількість одиниць дози (ОД) більшості ЛЗ в одній упаковці є недостатньою для забезпечення повного курсу

ФТ. Найнижчий рівень забезпеченості курсу ФТ характерний для однієї упаковки Есенціале форте Н, Лів. 52, Галстени (у табл.) і Карсилу.

Тверді ЛФ деяких ГП у первинній упаковці (блістерах, конвалютах) фасуються по декілька штук у вторинну промислово упаковку, яку, за необхідності, порушують для відпуску меншої кількості ЛЗ, що не сприяє ефективності ФТ. Для прикладу наведемо поденну реалізацію Карсилу за кількістю касових чеків в одній з ап-

Таблиця 1

Розрахунок адекватності упаковки топ-10 гепатопротекторів тривалості курсу фармакотерапії

ЛФ, доза, кількість ОД	Спосіб застосування та доза для дорослих і курс ФТ	Кількість ОД на курс ФТ; % забезп. курсу 1 упак.
Есенціале форте Н (Ей. Наттерманн енд Сайі ГмБХ, Німеччина)		
Капс. 300 мг № 30	По 2 капс. 3 р./д. (1 міс.), далі — по 1 капс. 3 р./д.; курс ФТ — не менше 3 міс.	360 ОД 8,3 %
Карсил (АТ «Софарма» і АТ «Болгарська роза — Севтополіс», Болгарія)		
Табл., вкриті обол., 22,5 мг № 80	У легких і помірної тяжкості випадках — 1–2 табл. 3 р./д., а при тяжких — 2–4 табл. 3 р./д.; середній курс ФТ — 3 міс.	270–540–810–1080 ОД 7,4–9,9–14,8–29,6 %
Карсил форте (АТ «Софарма» і АТ «Болгарська роза — Севтополіс», Болгарія)		
Капс. 90 мг № 30 у бліст.	По 1 капс. 1–3 р./д.; курс ФТ — 1 міс.	30–90 ОД 33,3 або 100 %
Тіотриазолін (ВАТ «Галичфарм» і ВАТ «Київмедпрепарат», Україна)		
Табл. 100 мг № 30 (10×3), № 50 (10×5) у бліст.	По 100–200 мг 3–4 р./д.; курс ФТ — 20–30 днів	60–240 ОД 37,5–50,0 або 20,8–83,3 %
Табл. 200 мг № 30 (10×3), № 90 (10×9), № 90 (15×6) у бліст.		60–120 ОД 25–50 або 75–150 %
Гепабене (Меркле ГмБХ, Німеччина)		
Капс. тверді № 30	По 1 капс. 3 р./д.; курс ФТ — не менше 3 міс.	90 ОД 33,3 %
Галстена (Ріхард Біттнер АГ, Австрія)		
Табл. № 12, № 24 (12×2), № 36 (12×3), № 48 (12×4)	По 1 табл. 2 р./д.; курс ФТ — 3 міс.	180 ОД 6,7, 20 або 26,7 %
Кр. перор. 20 мл, або 50 мл, або 100 мл у фл.-кр. № 1	По 10 кр. (0,5 мл) 3 р./д.; курс ФТ — 2–3 міс.	90–135 ОД 4,8–22,2 або 37,0–55,6, або 74,0–111,1 %
Глутаргін (ФК «Здоров'я», Україна)		
Табл. 0,25 г № 10×3, № 10×6, № 30, № 30×2 у бліст.	По 0,75 г (3 табл. по 0,25 г або 1 табл. 0,75 г) 3 р./д.; курс ФТ — 15 днів	135 ОД 22,2 або 44,4 %
Табл. 0,75 г № 10×3, № 10×5 у бліст.		45 ОД 66,7 або 111,1 %
Антраль (ВАТ «Фармак», Україна)		
Табл., вкриті обол., 0,1 г № 30 у бліст.	По 200 мг 3 р./д.; курс ФТ — 3–4 тиж.; повторюють через 3–4 тиж.	126–168 ОД 23,8–17,9 %
Табл., вкриті обол., 0,2 г № 30 у бліст.		63–84 ОД 35,7–47,6 %

ЛФ, доза, кількість ОД	Спосіб застосування та доза для дорослих і курс ФТ	Кількість ОД на курс ФТ; % забезп. курсу 1 упак.
Цитраргін (Лафаль Індастріз, Франція)		
Р-н перор. 10 мл в амп. № 20	По 1–3 амп. на добу; курс ФТ — від 2 тиж. до 3–6 міс.	14–90–180 ОД; 11,1–22,2–142,2 % 28–180–360 ОД; 5,6–11,1–71,4 % 42–270–540 ОД; 3,7–7,4–47,6 %
Дарсил (ФФ «Дарниця», Україна)		
Табл., вкриті обол., 35 мг № 10×3, № 10×5, № 10×10	По 1–2 табл. 3 р./д.; курс ФТ — 3 міс.	270–540 ОД 5,6–11,1 %; 9,3–18,5 %; 18,5–37,0 %
Лів. 52 (Хімалая Драг Компані, Індія)		
Табл. № 100	По 2 табл. 3 р./д.; курс ФТ — 3 міс.; при алкогол. ураж. печінки по 2 табл. 3 р./д. — 1 міс., потім по 1 табл. 3 р./д. — 6–12 міс.	540 ОД 18,5 % 720–1260 ОД 7,9–13,9 %

тек за лютий 2012 р. (0,125 — 1 конвалюта, або одна восьма упаковки):

4.02{0,25;0,25} → 6.02{0,25} →
→ 8.02{0,75;0,25} →
→ 11.02{0,25;0,25} →
→ 13.02{1,0} → 15.02{0,125} →
→ 17.02{0,125;0,25;0,125} →
→ 18.02{2,25;0,5} →
→ 21.02{0,125} → 23.02{1,0} →
→ 25.02{1,0} →
→ 26.02{0,125;1,0} →
→ 27.02{0,25;0,375} →
→ 28.02{0,5} → 29.02{0,125}

Потенційно важливий чинник недостатнього комплаєнсу — неможливість хворого дотримуватися повного курсу ФТ з економічних причин, по-

заяк в Україні 87,4 % витрат на лікарське забезпечення фінансується з кишені пацієнта [23].

Як видно з даних табл. 2, сучасні схеми лікування ГП потребують значних фінансових витрат. Найнижча вартість курсу ФТ (до 200 грн) притаманна Глутаргину, Карсилу форте, Тіотриазоліну, Антралю і Гепабене. Дещо вищу вартість має Дарсил (до 210 грн). Від 120 до щонайменше 500 грн коштуватиме пацієнту лікування Галстеною, Карсилом і Лів. 52. Найвища вартість курсу ФТ — при застосуванні Есенціале форте Н — майже 1 тис. грн і Цитраргину — до 8 тис. грн (див. табл. 2).

Важливе значення для розуміння комплаєнсу щодо ГП має порівняльна фінансова їх доступність у різних країнах, яку можна охарактеризувати через коефіцієнт економічної доступності як відсоткове відношення середньої ціни упаковки ГП до середньомісячної зарплати (Кд): що вищий показник, то нижча доступність. Для порівняння обрані Україна та її північно-східні сусіди — Російська Федерація (РФ) і Республіка Білорусь (РБ) (табл. 3).

Як видно з даних табл. 3, РФ характеризується найвищою економічною доступністю до наявних на ринку ГП для перорального застосування з переліку топ-10. Нижча доступ-

Таблиця 2

Розрахунок мінімальної та максимальної вартості курсу фармакотерапії щодо топ-10 гепатопротекторів

ЛФ, доза, кількість ОД	Кількість ОД на мін.-макс. курс ФТ	Середня роздрібна ціна, грн	Ціна ОД, грн	Вартість курсу за мін. ціни ОД, грн
Глутаргін				
Табл. 0,25 г № 10, № 30	135	6,67 (№ 10) 21,65 (№ 30)	0,667 0,722	90,05
Табл. 0,75 г № 30	45	57,04 (№ 30)	1,901	85,55
Карсил форте				
Капс. 90 мг № 30	30–90	64,39	2,146	64,39–193,14
Тіотриазолін				
Табл. 100 мг № 30	60–240	23,58 (№ 30)	0,786	45,6–182,4
Табл. 100 мг № 50		37,98 (№ 50)	0,760	
Табл. 200 мг № 90	60–120	112,2 (№ 90)	1,247	74,82–149,64

ЛФ, доза, кількість ОД	Кількість ОД на мін.-макс. курс ФТ	Середня роздрібна ціна, грн	Ціна ОД, грн	Вартість курсу за мін. ціни ОД, грн
Антраль				
Табл. 0,1 г № 30	126–168	32,50	1,083	136,46–181,94
Табл. 0,2 г № 30	63–84	53,33	1,778	112,01–149,35
Гепабене				
Капс. тверді № 30	90	59,58	1,986	178,74
Дарсіл				
Табл. 35 мг № 10, № 50, № 100	270–540	3,89 (№ 10) 21,42 (№ 50) 42,96 (№ 100)	0,389 0,428 0,430	105,03–210,06
Галстена				
Табл. № 12 і № 48	180	42,18 (№ 12) 135,23 (№ 48)	3,515 2,817	507,06
Кр. перор. 20 і 50 мл	90–135	52,53 (20 мл) 92,89 (50 мл)	2,627 1,858	167,22–250,83
Карсил				
Табл. 22,5 мг № 80	270–1080	38,00	0,475	128,25–513,00
Лів. 52				
Табл. № 100	540 720–1260	38,24	0,382	206,28 275,04–481,32
Есенціале форте Н				
Капс. 300 мг № 30	360	79,95	2,665	959,4
Цитрагін				
Р-н перор. 10 мл в амп. № 20	14–90–180 28–180–360 42–270–540	288,63	14,432	202,05–2597,76 404,10–5195,52 606,14–7793,28

ність притаманна Україні, а найнижча (окрім Есенціале форте Н) — РБ.

Заключний етап дослідження — вивчення економічної доступності ГП на прикладі Есенціале форте Н (найвищий ранг за обсягом продаж у грн та упаковках) в Україні та її західних сусідів: Чехії, Польщі, Словаччини та Румунії. Як видно з даних табл. 4, у названих країнах на ринку досліджуваного ЛЗ був у різних фасовках, причому в Чехії і Польщі № 50, а в Словаччині, крім цього, і № 100, що більшою мірою забезпечує курс ФТ. Встановлено, що роздрібна ціна ОД ЛЗ в Україні була вищою в 1,3–2,2 разу порівняно з іншими країнами.

Ураховуючи різну кількість ОД ГП в упаковках, було обчислено коефіцієнт економічної доступності ОД як відсоткове відношення середньої ціни ОД ЛЗ до середньоденної зарплати.

Виявлено, що найвища економічна доступність ОД Есенціале форте Н характерна для пацієнтів Чехії, дещо

нижча — для Польщі, потім — Словаччини. Досить низька її економічна доступність у Румунії і найнижча — в Україні.

Таблиця 3

Економічна доступність деяких гепатопротекторів в Україні, Російській Федерації та Республіці Білорусь

Назва ЛЗ	Україна	РФ	РБ
Середня роздрібна ціна/Кд, %			
Галстена крап. д/перор. заст. фл. 20 мл	<u>52,53 грн</u> 1,88	<u>261,83 руб.</u> 1,08	<u>105,922 тис. руб.</u> 3,63
Галстена капс. д/перор. заст. фл. 50 мл	<u>92,89 грн</u> 3,31	<u>421,4 руб.</u> 1,74	—
Галстена табл., № 12	<u>42,18 грн</u> 1,51	<u>223,92 руб.</u> 0,92	—
Гепабене капс. тверд., № 30	<u>59,58 грн</u> 2,13	<u>319,99 руб.</u> 1,32	—
Карсил табл. п/о 22,5 мг, № 80	<u>38,00 грн</u> 1,36	<u>161,67 руб.</u> 0,67	<u>48,647 тис. руб.</u> 1,61
Лів. 52 табл., № 100	<u>38,24 грн</u> 1,37	<u>238,33 руб.</u> 0,98	<u>47,048 тис. руб.</u> 1,67
Есенціале форте Н капс. 300 мг, № 30	<u>79,95 грн</u> 2,86	<u>507,08 руб.</u> 2,09	<u>71,769 тис. руб.</u> 2,46
Середньомісячна заробітна плата за лютий 2012 р.			
—	2799 грн	24,22 тис. руб.	2921,3 тис. руб.

Таблиця 4

Економічна доступність Есенціале форте Н у Чехії, Польщі, Словаччині, Румунії та в Україні

ЛФ, доза, кількість ОД в уп.	Країна	Ціна ОД, євро	Середньоденна зарплата, євро	Кд (ОД)
Капс. 300 мг № 50	Чехія	0,12	34,9	0,34
Капс. 300 мг № 50	Польща	0,12	28,4	0,42
Капс. 300 мг № 50	Словаччина	0,16	26,7	0,60
Капс. 300 мг № 100		0,14		0,52
Капс. 300 мг № 30	Румунія	0,20	15,5	1,29
Капс. 300 мг № 30	Україна	0,26	8,7	2,99

Висновки

1. Визначено, що кількість ОД в одній упаковці більшості ГП з топ-10 є недостатньою для забезпечення повного курсу ФТ. При цьому в аптеках вторинну промислову упаковку часто порушують для відпуску меншої кількості ЛЗ, що не сприяє ефективності ФТ.

2. Показано, що найнижча вартість курсу ФТ (до 200 грн) притаманна Глутаргіну, Карсилу форте, Тіотриазоліну, Антралю і Гепабене, а найвища — Есенціале форте Н (майже 1 тис. грн) і Цитраргіну (до 8 тис. грн).

3. Виявлено, що РФ характеризується найвищою економічною доступністю наявних на ринку упаковок ГП для перорального застосування з переліку топ-10. Низька економічна доступність притаманна Україні, а найнижча (окрім Есенціале форте Н) — РБ.

4. Установлено, що найвища економічна доступність ОД Есенціале форте Н характерна для пацієнтів Чехії, дещо нижча — Польщі та Словаччини. Досить низька її економічна доступність у Румунії і найнижча — в Україні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Алгоритм асортиментної характеристики та моніторингу національного і регіональних фармацевтичних ринків України на прикладі гепатопротекторів: метод. рекомендації / уклад. В. П. Попович, Б. П. Громовик. — К.: Управління розвитку фармацевтичного сектора галузі охорони здоров'я Департаменту контролю якості медичних послуг, регуля-

торної політики та санітарно-епідемічного благополуччя МОЗ України, 2011. — 24 с.

2. Гречко Т. Ю. Фактори, впливаючі на комплаєнс в сучасних умовах психіатрії (обзор літератури) / Т. Ю. Гречко // Научно-медичинський вестник Центрального Чорнозем'я. — 2009. — № 35. — С. 72–75.

3. Гуревич К. Г. Комплаєнс больних, получающих гипотензивную терапию / К. Г. Гуревич // Качественная клиническая практика. — 2003. — № 4. — С. 53–58.

4. Гуревич К. Г. Комплаєнс больных, получающих гипополипидемическую терапию / К. Г. Гуревич, Ю. Б. Белоусов // Качественная клиническая практика. — 2004. — № 1. — С. 67–71.

5. Данилов Д. С. Комплаєнс в медицине и методы его оптимизации (клинические, психологические и психотерапевтические аспекты) // Психиатрия и психофармакотерапия. — 2008. — № 1. — С. 13–20.

6. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

7. Державний реєстр лікарських засобів [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.driz.kiev.ua/>

8. Короткий В. М. Лікувальний комплаєнс: поняття, проблема та шляхи її вирішення / В. М. Короткий, І. В. Колосович // Мистецтво лікування. — 2004. — № 8. — С. 74–78.

9. Кравець Т. П. Стоматологічний лікувальний комплаєнс // Т. П. Кравець, О. Є. Корнійчук, В. П. Усенко // Стоматолог. — 2009. — № 1. — С. 17–19.

10. Медичинський центр «Кучери» [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://myspravka.ru/catalog-7-zhelchegonnie_i_gepatoprotektonie4.

11. Мороз В. А. Комплаєнс // Фармацевтична енциклопедія; голова ред. ради В. П. Черних. — 2-ге вид., перероб. і доп. — К.: Моріон, 2010. — С. 743.

12. Національний банк України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.bank.gov.ua

13. Национальный статистический комитет Республики Беларусь [Электронный ресурс]. — Режим доступа: http://belstat.gov.by/homep/ru/indicators/doclad/2012_3/15.pdf

14. Поиск лекарств в аптеках Беларуси [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://tabletki.by/5>.

15. Программный комплекс Аптека [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://pharmbase.com.ua/poisk/6>.

16. Синопальников А. И. Антибактериальная терапия инфекций дыхательных путей с позиции комплаентности пациентов / А. И. Синопальников, А. А. Зайцев // Фарматека. — 2009. — № 5. — С. 12–20.

17. Федеральная служба государственной статистики Российской Федерации [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://www.gks.ru/wps/wcm/connect/rosstat/rosstatsite/main/population/wages/#>

18. Banca Națională a României [Electronic resource]. — Mode of access: <http://www.bnr.ro/home.aspx>

19. Castigul salarial mediu a crescut in februarie [Electronic resource]. — Mode of access: <http://www.ziare.com/articole/crestere+salariu+mediu>

20. Common European Drug Database [Electronic resource]. — Mode of access: <http://cedd.oep.hu/>

21. Farm.ro [Electronic resource]. — Mode of access: <http://www.farm.ro/medicamente/essentielle-forte-n-x-30cps.html>

22. Farmaciile Dona [Electronic resource]. — Mode of access: <http://www.farmaciiledona.ro/produse/essentielle-n-forte-cps-x-30-aventispha-17432>

23. Helicopter View: госпитальные закупки в Украине в 2011 г. [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://www.apteka.ua/article/127545>.

24. Mzdy — vývoj mezd, průměrné mzdy 2012 [Electronic resource]. — Mode of access: <http://www.kurzy.cz/makroekonomika/mzdy/>

25. Narodowy Bank Polski [Electronic resource]. — Mode of access: <http://www.nbp.pl/home.aspx?f=/ku>

26. Nokaut.pl [Electronic resource]. — Mode of access: <http://www.nokaut.pl/szukaj/apteka/essentielle-forte-0-3-g-50-kaps.html>

27. Priemerná mesačná mzda vo vybraných odvetviach podľa mesiacov v roku 2012 [Electronic resource]. — Mode of access: <http://portal.statistics.sk/showdoc.do?docid=187>

28. ShopMania [Electronic resource]. — Mode of access: <http://www.shopmania.ro/medicinale/p-essentielle-forte-n-300mg-30-capsule-18043802>

29. Wynagrodzenia w Polsce według GUS [Electronic resource]. — Mode of access: http://www.wynagrodzenia.pl/dane_gus.php.

